

Dit ommetje is mede mogelijk gemaakt door:

Gebiedscommissie  
Brabantse Delta



Provincie Noord-Brabant

BrabantseWal

Stichting  
De Brabantse Wal



Brabants Landschap

natuur dichtbij huis



DorpsRaad  
WELBERG

## Gemeente Steenbergen

Buiten de Veste 1  
Postbus 6  
4650 AA Steenbergen  
T. 14 0167  
F. 0167 54 34 99

info@gemeente-steenbergen.nl  
www.gemeente-steenbergen.nl

Ontwerp: Studio09.nl  
Fotografie: Dorpsraad Welberg  
Gemeente Steenbergen

### Welkom in Welberg

Het ontstaan van Welberg vangt aan in de 14de eeuw. In 1356 wordt Welberg voor het eerst vermeldt, toen de zee het omringende land had aangetast en een berg uitsprong boven de omringende schorren. De naam Welberg is dan ook hoogstwaarschijnlijk afgeleid van een reliëf, liggend aan de waterkant. In deze lijn betekent Welberg dus een berg aan de waterkant of langs een waterloop.

In de 15de eeuw werd Welberg herkend als plaats van bewoning, echter kon men nog niet spreken van dorpsvorming. Dit gebeurde pas in de jaren twintig toen Welberg honderd huizen telde en na de stichting van de in 1928 gebouwde parochiekerk de Heilige Corneliuskerk. Welberg kreeg een eigen dorpskarakter en is daarmee uitgegroeid tot circa 475 huizen groot.

Het ommetje Bergh & Vaert neemt u mee door het prachtige, gevarieerde en historieke landschap dat Welberg rijk is. Van de ontstaansgeschiedenis van het kerkdorp Welberg met haar legende, de watergangen met belangrijke functie in de veenwinning en als doorvoerhaven, tot de karakteristieke tussen de zand- en veengronden. Ook biedt het ommetje u een blik in de rijke flora en fauna van het gebied.

De route begint en eindigt bij café "de Wellse Vaert". Vanuit de dorpskern van Welberg loopt u via de Welbergsedijk naar de Canadezenweg en via Oudland en de Hoogstraat weer terug naar kern. De route van dit ommetje is gemarkeerd met routepaaltjes. Dit ommetje is een initiatief van gemeente Steenbergen en Dorpsraad Welberg. Het doel is om met deze wandelroute de toegankelijkheid van aantrekkelijke gebieden rondom Welberg te vergroten voor de wandelaar.



### Gedragsregels

- als er kans bestaat op het uitbreken van planten- en/of dierziekten, heeft de grondeigenaar het recht het pad tijdelijk af te sluiten.
- alleen toegankelijk voor wandelaars
- betreden is geheel op eigen risico
- laat geen afval achter
- laat gewassen en dieren met rust
- honden moeten aangelijnd zijn in Oudland
- overigens art. 461 WvSr



Ommetje Bergh & Vaert  
Locatie: Welberg



6 km

Wandelen in steenbergen

**1. Kerk:** De Corneliuskerk en de pastorie staan centraal in het dorp, op de hoek van de Corneliusstraat en de Kapelaan Kockstraat. De kerk werd ontworpen door de gebroeders J. en W. Oomen uit Oosterhout. Zij waren geïnspireerd door de Neoromaanse stijl, herkenbaar aan het hoge zadeldak en een toren aan de voorzijde. In de tweede Wereldoorlog raakten de kerk en de pastorie zwaar beschadigd en zijn de kerkklokken in beslag genomen (1943). Dankzij een schenking in februari 1949 zijn twee nieuwe klokken aangeschaft.

**2. Welbergsedijk:** Een mooi voorbeeld van een 19e eeuwse plattelands-smederij is te zien aan de Welbergsedijk 22. Het betreft een smederij en woonhuis (1861 en 1947) en is in ambachtelijk-traditionele bouwstijl gebouwd. Het woonhuis heeft kleine roederamen. De woning en smederij hebben een gepleisterde noord- en westgevel. Op de gevelsteen: Den eerste steen gelegd door A.C.H. Korst den 2 april 1861.

**3. Groenedijk:** De Groenedijk vormde een belangrijke kering voor de polders Oud- en Nieuw Cromwiel ten zuiden van Welberg. De Oud Cromwieldijk is, nadat hier in de late middeleeuwen veen is gewonnen, in 1357 ingepolderd. Bij de St. Elisabethvloed in 1421 raakte dit gebied echter overstroomd. Door de aanleg van de Groenedijk (1444) is de verloren grond teruggewonnen en is polder Nieuw Cromwiel ingedijkt. Door de snelle inpoldering heeft zich in deze polders slechts een dunne kleilaag afgezet en bestaan deze polders uit lichte klei. De polders ten oosten van de Groenedijk zijn veel langer aangeslibd, waardoor deze kunnen worden beschouwd tot zeekleigebied. De Groenedijk vormt zodoende de grens tussen het zand en de klei. Vanwege de waterkerende functie is de Groenedijk destijds bekleed met klei en daarom voedselrijk. Door begrazing is in de loop der tijd een zekere mate van verschraling opgetreden. Een dergelijk verschraalde dijk wordt ook wel bloemdijk genoemd.

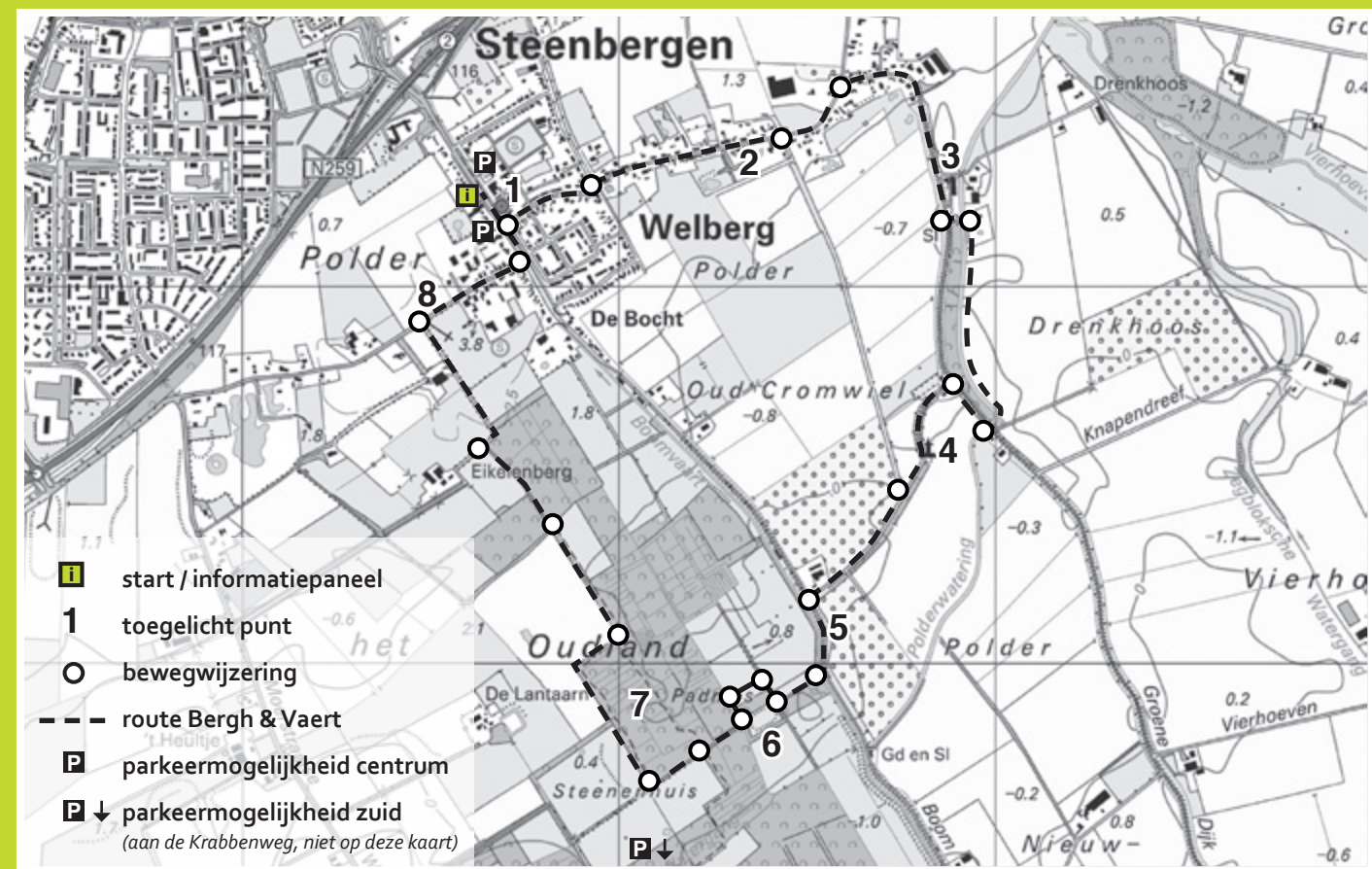
**4. Canadezenweg/'de Klok':** De route langs de Canadezenweg volgt het spoor van de Canadese

bevrijders bij de bevrijding van Welberg (en Steenberg) in november 1944. Nadat hun eerdere aanvallen op Welberg na onverwacht felle Duitse tegenstand waren afgeslagen, trokken de Canadezen vanaf de Boemdijk – in een omtrekkende beweging – via de Dwarsdijk, het Oud Kromwielwegje en de Groenedijk tot achter op de Welberg. Bij die strijd om Welberg vielen bijna 100 slachtoffers. Na de oorlog werd de Dwarsdijk ter eerbetoon omgedoopt tot Canadezenweg. Bij het monument "de Klok" aan deze weg, wat schitterend uitkijkt over het silhouet van Welberg en Steenberg, worden de oorlogsslachtoffers nog elk jaar herdacht.

**5. Boomvaart:** De Boomvaart is een opvallende watergang langs de Boemdijk bij Welberg. De vaart sluit in het zuiden aan op de Wouwsche Beek en eindigt in het noorden via de Vest in de haven van Steenberg. De in 1643 gegraven vaart fungeerde tezamen met de Ligne als belangrijke afvoerroute voor de veenwinning vanuit de twee veengebieden het Laag en Oudland. Via de Steenbergsche Haven werd de turf verder verscheept. Vermoedelijk was dit ook de reden voor het stichten van de stad, want Steenberg ontwikkelde zich als een belangrijke doorvoerhaven. Langs de Boemdijk is nog iets opmerkelijks te zien. De ontwatering van het Oudlands Laag gaat onder de Boemdijk en Boomvaart door. Hier is een aquaduct: een ongelijkvloerse kruising van waterlopen. De Polderwatering gaat onder het water van de Boomvaart door. Langs deze dijk bevindt zich de overgang tussen zand-/veengebied en kleigebied. Het is een ecologisch waardevol gebied waar zich enkele bijzondere vogelsoorten bevinden.

**6. Hoeve Padmos:** In het Zuidoostelijke gedeelte van het Oudland ligt een terrein met resten van een kasteel uit de late middeleeuwen. Het betreft de restanten van slot Padmos. Van oorsprong was Padmos een 13e eeuwse hoeve. In de 14e eeuw is de hoeve versterkt tot een slot. Nog later werd het slot het centrum van een landgoed. Het slot is waarschijnlijk in het midden van de 19de eeuw gesloopt. Het terrein is nu een Rijksarcheologisch monument en maakt deel uit van het natuurgebied Oudland. Het perceel waarin het kasteel ligt is visueel herkenbaar als een verhoging waarin de funderingen nog aanwezig zijn. Het betreft een van de weinige kasteelterreinen die het westelijk deel van Noord-Brabant kent.

**7. Oudland:** Oudland (117 ha) ligt op de zogenoemde 'Naad van Brabant'. Deze wordt gevormd door de overgangszone van zandgrond naar kleigrond. Oudland vormt hiermee



een waardevol veenlandschap te midden van jonge zeekleipolders. Dit is ontstaan doordat in de 15de eeuw het onbedijkte gebied is overspoeld en zich klei op het veen heeft afgezet. In de 19de eeuw vond bebossing plaats in de lagere delen. De hogere delen bestaan uit grasland. Deze weiden zijn omzoomd door populieren. Oudland bestaat hierdoor uit een aantrekkelijk mozaïekpatroon van (loof) bossen, bosschages en agrarisch gebied. De afwisseling tussen nat bos en droger grasland weerspiegelt zich in de flora en fauna.

Het gebied is beperkt toegankelijk en door de rust in combinatie met de grote diversiteit komen zeer waardevolle planten- en diersoorten voor. In Oudland zijn onder meer de kleine bonte specht, roodborsttapuit, grasmus, buizerd en de steeds zeldzamer geworden wiewaal aanwezig. In een aantal poelen in Oudland bevindt zich de alpenwatersalamander.

**8. Kapelletje Hoogstraat:** Maria werd in Welberg vereerd onder de titel 'Moederke van Welberg', 'Moederke Maria' of als 'Lieve Vrouw van Welberg'. Haar verschijningsvorm zou aan Janske Gorissen (1906-1960) door middel van een visioen geopenbaard zijn. Als tweede cultusobject in de verering fungeerde Janske Gorissen zelf. Door de manifestatie van Maria aan Janske, haar serie visioenen en stigmata en door haar gedrag in het algemeen, werd Janske langzamerhand door de bedevaartgangers als voorwerp van verering gezien. Dit uitte zich o.a. doordat, in kerken of openbare gelegenheden, mensen wensten te zitten waar Janske tevoren had gezeten. Blijkbaar verwachtten de mensen een heilvolle uitwerking. Sinds haar visioenen en eigen stigmata wilde ze alleen nog 'Bridje' (van Jezus) genoemd worden. De faam van Janske breidde zich spoedig tot ver buiten de bisdomgrenzen uit en deed velen naar Welberg trekken. Voor u ziet u de in 1933 ingewijde Maria-kapel, waarvan de inrichting merendeels door Janske Gorissen is gefinancierd.